

УДК 347.965.42

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.3.02>**Олександра Кармаза,**

докт. юрид. наук, професор,

професор кафедри цивільного процесу

Інституту права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ORCID ID: 0000-0003-4895-5220

ВИКОРИСТАННЯ ВИДІВ (ФОРМ) ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В НОТАРІАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Актуальність статті полягає в тому, що в Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні, схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 р. № 1556-р, пропонується визнати пріоритетними сферами розвитку штучного інтелекту науку, право тощо. На розвиток положень цієї Концепції зазначимо, що різні види (форми) штучного інтелекту, як-от: комп'ютерні програми, інформаційні технології тощо – вже частково використовуються у цивільному процесі, однак що стосується нотаріального процесу, то їх запровадження перебуває лише на стадії обговорення і розробки. У статті досліджуються поняття «штучний інтелект», «робот», «електронна особа», «види (форми) штучного інтелекту». Доведено, що поняття «штучний інтелект» охоплює різні наукові сфери, різні методології його дослідження, інструменти тощо. Автор дійшов висновку про необхідність застосування в нотаріальному процесі, а надалі нормативного закріплення порядку, меж, способів та механізмів дії і взаємодії різних форм штучного інтелекту, таких як комп'ютерні програми, інформаційні технології зі штучного інтелекту, електронна особа (особистість). Зауважується, що термін «електронна особа (особистість)» є умовним та застосовується до роботів із високорозвиненим інтелектом, які мають фізичне перевтілення. Доведено, що робот зі штучним інтелектом в Україні не є суб'єктом процесуальних правовідносин чи суб'єктом інших правовідносин, але «електронна особа (особистість)» може набути такого правового статусу за умови, що будуть дотримані загальні принципи використання штучного інтелекту (принципи поваги до основних прав і свобод людини, недискримінації, якості та безпеки, прозорості, неупередженості, справедливості, контролю з боку людини тощо), а межі, порядок та способи її діяльності визначатимуться законом. При цьому норми права в частині використання штучного інтелекту повинні відповідати принципу юридичної визначеності та принципу верховенства права, передбаченим в Конституції України. Встановлено, що в Україні немає прямих юридичних або інших перешкод для запровадження деяких видів (форм) штучного інтелекту у нотаріальний процес, однак спеціального закону не прийнято. Видається доцільним розширити коло суб'єктів нотаріальних процесуальних правовідносин та надати право вчиняти деякі нотаріальні дії (незначної складності та за згодою сторін) електронній особі-нотаріусу (наприклад, щодо засвідчення достовірності копій (фотокопій) документів і виписок з них тощо).

Ключові слова: нотаріальний процес, суб'єкт нотаріальних процесуальних відносин, електронна особа (особистість), штучний інтелект, форми штучного інтелекту.

Постановка проблеми. Україна приєдналася до Рекомендацій Організації економічного співробітництва і розвитку з питань штучного інтелекту (Organisation for Economic Co-operation and Development, Recommendation of the Council on Artificial Intelligence, OECD/LEGAL/0449 [1]). У грудні 2020 року розпорядженням Кабінету Міністрів України схвалено Концепцію розвитку штучного інтелекту в Україні [2]. Беручи за основу зміст цих документів, дійдемо висновку, що одним з елементів механізму забезпечення прав та свобод

людини і громадянина в нотаріальному процесі є використання штучного інтелекту. Разом із тим законодавство України не розкриває значення поняття «штучний інтелект», не визначає межі, умови та порядок використання видів (форм) штучного інтелекту. У юриспруденції не існує єдності у розкритті їхнього змісту. Науковці та практики єдині у думці щодо необхідності вдосконалення законодавства у сфері нотаріального процесу, зокрема в частині врегулювання відносин щодо запровадження електронного нотаріату, електронного доку-

ментообігу в нотаріальному процесі тощо. Принагідно зазначимо, що термін «електронна особа (особистість)» закріплено в Резолюції від 16 лютого 2017 року Європейського парламенту з питань цивільно-правових норм про робототехніку (European Parliament resolution of 16 February 2017 with recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics (2015/2103 (INL) [3]). Будь-який розвиток завжди має позитивні та негативні сторони. Головне завдання – знайти баланс між ними, передбачити та не допустити незворотні наслідки, спрямувати розвиток штучного інтелекту на допомогу людині з дотриманням загальних принципів охорони та захисту прав та свобод людини і громадянина у суспільстві.

Стан дослідження. Нотаріальний процес як інститут юридичного процесу та галузь права, яка входить до складу цивілістичного процесу, що об'єднує самостійні приватні юридичні процеси (нотаріальний, цивільний, господарський, виконавчий), а також альтернативні недержавні форми захисту осіб, що мають процесуальний характер (медіаційний процес, третейський процес) та пов'язані спільною метою – забезпечення охорони, захисту та відновлення прав громадян та юридичних осіб, є предметом дослідження багатьох науковців, зокрема: В. Баранкова, В. Бобрик, М. Дякович, О. Кармаза, В. Косак, В. Комаров, І. Мельник, В. Черниш, К. Чижмарь, С. Фурса та ін. Через призму цивільного права щодо надання цивільної правоздатності та цивільної дієздатності «електронній особі (особистості)» останню піддавали науковому аналізу О. Баранов, М. Стефанчук, Є. Харитонов та О. Харитонова тощо. Натомість в Україні бракує праць щодо можливого визнання чи не визнання в майбутньому суб'єктом нотаріальних процесуальних відносин електронної особи (особистості) – нотаріуса, а також комплексного дослідження використання різних видів (форм) штучного інтелекту в нотаріальному процесі.

Отже **метою** статті є науково-практичний аналіз використання різних видів (форм) штучного інтелекту в нотаріальному процесі.

Виклад основного матеріалу. У Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні, схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 р. № 1556-р, пропонується визнати пріоритетними сферами розвитку штучного інтелекту науку, право тощо. На розвиток положень цієї Концепції зазначимо, що різні види (форми) штучного інтелекту, як-от: комп'ютерні про-

грами, інформаційні технології тощо – вже частково використовуються у цивілістичному процесу, однак що стосується нотаріального процесу, то їх запровадження перебуває лише на стадії обговорення і розробки. Комплексний аналіз норм у сфері нотаріального процесу України доводить, що законодавство не використовує терміни «штучний інтелект», «робот», «електронна особа», «види (форми) штучного інтелекту», «бот», «цифрова особа» тощо, не врегульовано відносини щодо застосування ІТ-технологій у нотаріальному процесі тощо. Тому застосування видів (форм) штучного інтелекту у нотаріальному процесі є актуальним напрямом дослідження. Це підтверджується також і тим, що нині у різних суспільних сферах широко використовуються комп'ютерні програми, інформаційні технології, які мають ознаки штучного інтелекту.

Правову природу, зміст, ознаки штучного інтелекту, а також його місце в суспільстві досліджують багато вчених з різних галузей науки. Це вітчизняні (О. Баранов, С. Гордієнко, І. Забара, М. Єфремов, Ю. Карпенко, М. Карчевський, М. Ожеван, А. Савченко, О. Синельников, М. Стефанчук, Є. Харитонов, О. Харитонова та ін.) та зарубіжні (Н. Бостром, Т. Вандер, К. Уейкфілл, М. Таддео, Л. Пері та ін.) дослідники. Їхні дослідження охоплюють різні сфери суспільного життя щодо застосування видів (форм) штучного інтелекту, зокрема медицину, соціологію, психологію, економіку, право тощо. У Вікіпедії вказується, що «єдиної відповіді на питання, чим опікується штучний інтелект не існує. Кожен автор, який пише книгу про штучний інтелект, відштовхується від якогось визначення, та розглядає його у світлі досягнення цієї науки» [4]. Дослідивши наукові джерела у сфері штучного інтелекту, дійдемо висновку, що нині не існує єдності в розкритті змісту поняття «види (форми) штучного інтелекту», його видів (форм), принципів застосування, відповідальності тощо.

У тлумачних словниках української мови термін «штучний інтелект» визначається як: здатність обчислювальної системи моделювати процес мислення людини через використання функцій, притаманних лише інтелекту людини [5]; напрям наукових досліджень і поняття, що описує «здатність обчислювальної машини моделювати процес мислення за рахунок виконання функцій, які звичайно пов'язують з людським інтелектом». Використовується у зв'язку з розробкою інтелектуальних комп'ютерних систем (систем штучного інтелекту), основними напрямками розвитку яких є експертні

системи, системи, що виконують автоматичний доказ теорем і розпізнавання образів, машинний зір, робототехніка, розуміння природних мов, зорове і слухове сприйняття та ін. Основним компонентом таких систем є можливості, які традиційно приписуються людському розуму [6].

У міжнародному енциклопедичному словнику «штучний інтелект» тлумачиться як: здатність машини імітувати розумну поведінку людини (міркування, навчання або розуміння мови); розділ інформатики, що займається моделюванням інтелектуальної поведінки в комп'ютерах [7].

У Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні, схваленій Урядом, «штучний інтелект» розкривається як організована сукупність інформаційних технологій, із застосуванням якої можливо виконувати складні комплексні завдання шляхом використання системи наукових методів досліджень і алгоритмів обробки інформації, отриманої або самостійно створеної під час роботи, а також створювати та використовувати власні бази знань, моделі прийняття рішень, алгоритми роботи з інформацією та визначати способи досягнення поставлених завдань [8].

На думку О. Синельнікова, штучний інтелект – це властивість автоматичних систем брати на себе окремі функції інтелекту людини [9]. М. Стефанчук доводить, що штучний інтелект – це моделювання здатності до абстрактної, творчої думки – і особливо здатності до навчання – за допомогою цифрової комп'ютерної логіки [10].

Тобто зміст поняття «штучний інтелект» варіюється залежно від сфери дослідження. Разом із тим спільним завданням штучного інтелекту у кожній сфері дослідження, зокрема, є спрямування штучного інтелекту (його видів (форм)) на вирішення у когнітивній системі, властивій людському мозку, завдань за допомогою комп'ютерних програм, інформаційних технологій тощо. Таким чином, штучний інтелект як нежива істота (в біологічному значенні) може виконувати деякі функції, властиві інтелекту людини, застосовуючи комп'ютерне забезпечення, системність, автономність його використання, а також мати здатність навчатися, здійснювати аналіз та обмін інформацією із суспільством, адаптувати свої дії до середовища (суспільних відносин) тощо.

Науковці доводять, що метою створення штучного інтелекту є копіювання (моделювання) роботи людського мозку (інтелекту, розумової діяльності тощо) за рахунок відтворення когнітивної функції еквівалентних (тотожних) за критеріями, характеристиками і показниками когнітивним

функціям людини [11]. Штучний інтелект іде далі і перевищує людину розумінням своєї власної внутрішньої побудови та здатністю до самоперебудови (стрімкою еволюції) через виправлення помилок або недоліків й подальше багаторазове вдосконалення (програма знаходить помилку усередині себе, виправляє її та переписує сама себе до нескінченності) [12].

Слід також звернути увагу на те, що дискусійним є питання щодо видів (форм) штучного інтелекту, які використовуються чи будуть використовуватися у суспільних відносинах, врегульованих нормами права. Проаналізувавши наукові роботи у цій сфері, дійдемо висновку, що дослідники розмежовують терміни «робот», «комп'ютерні програми», «інформаційні технології», «штучний інтелект», «цифрова особистість» тощо. І це правильно. Оскільки за змістом вони є різними. Отже, слушним є висновок М. Стефанчука про неможливість ототожнення понять «робот» і «штучний інтелект», які співвідносяться між собою як форма та зміст. Робот є пристроєм, машиною, основою здатністю якої є автоматизоване виконання однієї чи декількох завдань за зразком дій людини, якій властиві ознаки рухливості, сенситивності, аналітичності тощо. Штучний інтелект надає роботу тих властивостей, якими прийнято його характеризувати, а саме розумність, здатність до аналізу та обробки інформації, а також до виконання завдань, на які він запрограмований [13].

Науковцями виділяються такі види штучного інтелекту: слабкий (Weak Artificial Intelligence, WAI), сильний (Strong artificial intelligence, ASI) та штучний суперінтелект (Artificial Superintelligence, ASI), під яким розуміється інтелект, який набагато розумніший, ніж кращий людський інтелект, практично в кожній сфері, включаючи наукову творчість, загальну мудрість і соціальні навички [14]. Також пропонується класифікація роботів: простий робот (simple robot), робот-андроїд (robot android), андроїд (android) [15]. Принагідно зазначимо, що у світі вже створено роботів, які володіють своїм тілом, імітують мову жестів (ASIMO), виражають емоції (Kismet), є голосовим асистентом (Siri) тощо. Софія – людиноподібний робот, що досяг високої популярності завдяки своїй подібності до людини, набору мимічних реакцій і неоднозначним висловлюванням під час дискусій. 2017 року Саудівська Аравія надала громадянські права роботу [16].

Деякими вченими пропонується наділяти роботів зі штучним інтелектом цивільною правоздатністю. «Роботи-андроїди можуть виступати стороною суспільних відносин,

тому, що вони можуть самостійно оцінювати дії інших суб'єктів і самостійно формувати або змінювати мету та зміст своїх дій, їх дії не можуть бути заздалегідь передбачені», – доводить О. Баранов [17]. Схожі думки мають М. Стефанчук, О. Радутний, М. Карчевський, К. Хернас, П. Асапо. Разом із тим це питання дискусійне, оскільки суб'єкт правовідносин наділений суб'єктивними правами та здатен виконувати юридичні обов'язки, нести відповідальність, проте робот із дуже розвинутим штучним інтелектом не є фізичною чи юридичною особою чи суб'єктом публічного права. Жоден нормативний акт України не визначає його суб'єктом правовідносин. Відповідно до ст. 177 Цивільного кодексу України роботи із суперштучним інтелектом належать до об'єктів правовідносин. Разом із тим Європейський парламент у Резолюції від 16 лютого 2017 року з питань цивільно-правових норм про робототехніку (European Parliament resolution of 16 February 2017 with recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics (2015/2103 (INL)) [18]) запропонував створення системи реєстрації роботів, фонду страхування, цивільної відповідальності, відповідальності розробників та власників роботів тощо. Крім того, в п. 59 цієї Резолюції закріплено суб'єктність роботів під назвою «електронна особа (особистість)» з низкою специфічних прав і обов'язків. Отже, віднесення зазначеного вище виду штучного інтелекту до суб'єкта чи квазісуб'єкта цивільних відносин нині в Україні є предметом для обговорення, оскільки правовий статус електронної особи (особистості) в Україні законодавством не визначено.

Слід також зазначити, що слушним є висновок М. Стефанчука стосовно того, що «електронна особа» може бути застосована виключно до роботів із характеристиками, зумовленими наділенням їх штучним суперінтелектом, які свідчитимуть про їхню здатність самостійно діяти в рамках суспільних правовідносин, а отже, бути носіями специфічних прав і обов'язків [19].

Вважаємо, що з часом робот із штучним інтелектом або «цифрова особистість» пройде шлях від визнання його об'єктом правовідносин до визнання його суб'єктом правовідносин, наділений правосуб'єктністю, а в законодавстві і в теорії права з'явиться нова юридична категорія «цифрова особистість чи електронна особа (особистість) як суб'єкт правовідносин». У зв'язку з цим на законодавчому рівні постане питання про встановлення для таких осіб прав, обов'язків та відповідальності, щоб їхні дії відповідали загальним принципам використання штуч-

ного інтелекту у світі (принципам поваги до основних прав і свобод людини, недискримінації, якості та безпеки, прозорості, неупередженості, справедливості, контролю з боку людини тощо). Вважаємо, ці питання потребують подальшого ґрунтовнішого обговорення. Реалізувати «право на життя» така особа в Україні може на підставі закону, в якому визначатимуться межі та способи реалізації прав та обов'язків електронних осіб (особистості), комплексна відповідальність (відповідальність електронної особи (особистості), розробників такої особи та інших фізичних осіб чи юридичних осіб, визначених законом) за умови дотриманням норм та принципів Конституції України та чинних міжнародних договорів України.

Узагальнюючи викладене, беручи до уваги різні види (форми) штучного інтелекту, які не можуть існувати без обладнань (як-от, роботи без програмного забезпечення тощо), зважаючи, що це питання є дискусійним та законодавчо не вирішене, пропонуємо розрізнити застосування в нотаріальному процесі, а надалі нормативно закріпити порядок, межі, способи та механізми дії і взаємодії: 1) комп'ютерних програм; 2) інформаційних технологій зі штучного інтелекту (зокрема, чат-ботів, голосові помічники тощо); 3) «електронної особи (особистості)-нотаріуса». При цьому термін «електронна особа (особистість) чи цифрова особистість» є умовним та позначає роботів із високорозвиненим інтелектом, які мають фізичне перетворення (робот як кіберфізична система).

Натепер запровадження штучного інтелекту у сферу нотаріального процесу, зокрема електронної форми нотаріату (на зразок електронного суду) в Україні як інформаційної технології зі штучного інтелекту, перебуває на стадії розробки. Ми підтримуємо дослідників та практиків у цій частині, оскільки вже на часі в Україні законодавчо закріпити електронний документообіг; зменшити кількість паперових документів, які особа подає для вчинення нотаріальної дії; автоматизацію низки процесів у процесуальній діяльності нотаріуса тощо. Нотаріат України впевнено тримає курс на ефективні зміни, доводить В. Марченко [20]. І складно йому заперечити.

Отже, аналіз наукових праць засвідчив, що дослідники та практики України переважно зводять застосування штучного інтелекту лише до використання комп'ютерних програм чи інформаційних технологій зі штучного інтелекту (зокрема, чат-боти тощо), а не розглядають «електронну особу (особистість)» як можливого суб'єкта нотаріальних процесуальних відносин. Зважа-

ючи на те, що інформаційні технології проникають у життя людей дуже швидко, нині вже доцільно вести мову про запровадження електронної особи (особистості) – нотаріуса – для вчинення деяких нотаріальних дій.

У зв'язку із цим виникає запитання: хто саме (нотаріус – людина із застосуванням інформаційних технологій, комп'ютерних програм – чи електронна особа (особистість) – нотаріус) вчинятиме нотаріальні дії? Аналіз міжнародних актів, наукових робіт у сфері штучного інтелекту через призму майбутнього однозначної відповіді не дасть. Разом із тим станом на 2021 рік українське законодавство закріплює вимоги лише до фізичних осіб, які мають бажання бути нотаріусом, порядок їх призначення, а також правосуб'єктність осіб, які вчиняють нотаріальні дії чи прирівняні до нотаріальних дій. Таким чином вчинення нотаріальних дій нотаріусом як електронною особою жодним нормативно-правовим актом України не передбачено. Водночас, ґрунтовно дослідивши підстави, межі, порядок, вимог, принципи застосування штучного інтелекту у нотаріальному процесі тощо, можливо вести мову про внесення змін до норм законодавства та надати право вчинення деяких нотаріальних дій (у справах незначної складності та за взаємною згодою сторін) електронній особі – нотаріусу. Тож це питання часу, але нотаріус-людина повинен залишатися «контролером» електронного нотаріуса на всіх стадіях нотаріального провадження.

Пропонуємо в майбутньому законодавчо визначити право вчиняти деякі нотаріальні провадження у сфері посвідчення та засвідчення безспірних юридичних фактів електронній особі (особистості) – нотаріус. Наприклад, засвідчення достовірності копій (фотокопій) документів і витягів із них, посвідчення часу пред'явлення документів тощо. Пропозиція, зокрема, кореспондується із наданням деякими іноземними державами законодавчих можливостей електронній особі (особистості) – судді – ухвалювати малозначні справи.

Висновки

Запровадження різних видів (форм) штучного інтелекту в нотаріальний процес стане вирішенням деяких проблем у сфері охорони та захисту прав громадян, де існує різниця між поточною та бажаною ситуацією, а не просто самоціллю. Це питання часу. Разом із тим таке запровадження через призму механізму охорони та захисту прав та свобод людини і громадянина повинно бути адаптованим до суспільних відносин, які виникають та існують, не порушувати

конституційні права та свободи людини і громадянина в Україні, мати законодавче підґрунтя тощо.

Штучний інтелект – майбутнє нотаріального процесу, він змінить філософію та правову природу вчинення ряду нотаріальних проваджень, адаптує нотаріальний процес під розвиток суспільних відносин, але з дотриманням морально-етичних принципів та правил його використання, визначених на національному та міжнародному рівнях, а також законодавчим закріпленням його змісту, мети, завдань, меж, порядку та способів дії та взаємодії, відповідальності тощо. Наголосимо, що норми права в частині використання штучного інтелекту повинні відповідати принципу юридичної визначеності та принципу верховенства права, закріплені в Конституції України. Людина повинна контролювати використання штучного інтелекту та нести відповідальність.

Список використаних джерел:

1. Organisation for Economic Co-operation and Development, Recommendation of the Council on Artificial Intelligence. URL: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0449> (дата звернення: 01.02.2021).
2. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні : Розпорядження від 2 грудня 2020 р. № 1556-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-koncepciyi-rozvitku-shtuchnogo-intelektu-v-ukrayini-s21220> (дата звернення: 01.02.2021).
3. European Parliament resolution of 16 February 2017 with recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics (2015/2103 (INL)). URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0051_EN.html (дата звернення: 01.02.2021).
4. Штучний інтелект. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A8%D1%82%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82 (дата звернення: 01.02.2021).
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. Ред. В.Т. Бусел. Ірпінь: ВТФ "Перун". 2005. С. 500.
6. Тлумачний словник з інформатики / Г.Г. Півняк, Б.С. Бусигін, М.М. Дівізінюк та ін. Дніпропетровськ, 2010. 600 с.
7. Artificial intelligence. Webster's New International English Dictionary. URL: <https://slovar-vocab.com/english/websters-international-vocab/artificial-intelligence-8661715.html> (дата звернення: 01.02.2021).
8. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні : Розпорядження від 2 грудня 2020 р. № 1556-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-koncepciyi-rozvitku-shtuchnogo-intelektu-v-ukrayini-s21220> (дата звернення: 01.02.2021).

9. Методи та системи штучного інтелекту : навчальний посібник / уклад. А.С. Савченко, О.О. Синельников. Київ: НАУ, 2017. С. 18.

10. Стефанчук М.О. Теоретичні засади цивільної правосуб'єктності фізичних осіб та особливості її здійснення : автореф. дис. ... д.ю.н. : 12.00.03. Київ, 2020. С. 6.

11. Баранов О.А. Ідентифікація робота з штучним інтелектом як суб'єкта права. *Інтернет речей: проблеми правового регулювання та впровадження* : матеріали другої наук.-практ. конф. / упор. В.М. Фурашев, С.О. Дорогих. Київ, 2018. 168 с.

12. Радутний О.Е. Мораль і право для штучного інтелекту та цифрової людини: закони роботехніки та "проблема вагонетки". *Інформація і право*. 2019. № 3 (30). С. 78-95.

13. Стефанчук М.О. Теоретичні засади цивільної правосуб'єктності фізичних осіб та особливості її здійснення : автореф. дис. ... д.ю.н. : 12.00.03. Київ, 2020. С. 6.

14. Баранов О.А. Інтернет речей і штучний інтелект: витоки проблеми правового регулювання (частина 1). URL: <http://aphd.ua/publication-376/> (дата звернення: 01.02.2021).

15. Баранов О.А. Інтернет речей і штучний інтелект: витоки проблеми правового регу-

лювання (частина 2). URL: <http://aphd.ua/publication-377/> (дата звернення: 01.02.2021).

16. Людиноподібний робот Софія. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D1%8E%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82_%D0%A1%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%8F (дата звернення: 01.02.2021).

17. Баранов О.А. Інтернет речей (IoT): мета застосування та правові проблеми. *Інформація і право*. 2018. № 2 (25). С. 31-45.

18. European Parliament resolution of 16 February 2017 with recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics (2015/2103 (INL)) URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0051_EN.html (дата звернення: 11.02.2021).

19. Стефанчук М.О. Теоретичні засади цивільної правосуб'єктності фізичних осіб та особливості її здійснення : автореф. дис. ... д.ю.н. : 12.00.03. Київ, 2020. С. 6.

20. Марченко В. Нотаріат України вперше тримає курс на ефективні зміни. *Юридична газета Онлайн*. URL: <https://yur-gazeta.com/interview/notariat-ukrayini-vpevno-trimaє-kurs-na-efektivni-zmini.html> (дата звернення: 11.02.2021).

Oleksandra Karmaza. The use of kinds (forms) of artificial intelligence in the notary process of Ukraine: problems and ways of solution

The relevance of the article is that the Concept of Artificial Intelligence in Ukraine, approved by the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated December 2, 2020 № 1556-r, proposes to recognize science, law, etc. as priority areas for the development of artificial intelligence. In the development of the provisions of this Concept, we note that various types (forms) of artificial intelligence (such as computer programs, information technology, etc.) are already partially used in the civil process, however, as for the notarial process, their introduction is only at the stage discussion and development. The articles explore the concepts of "artificial intelligence", "robot", "electronic person", "sees (forms) of artificial intelligence". It is proved that the concept of "artificial intelligence" covers different scientific fields, different methodologies of its research, tools, etc. The author concluded about the need to apply in the notarial process, and in the subsequent legal consolidation of the order, boundaries, methods and mechanisms of action and interaction of various forms of artificial intelligence: computer programs, information technology on artificial intelligence, electronic person (personality). Note that the term "electronic person (personality)" is a condition and is invoked in robots with highly developed intelligence that have a physical transformation. It is proved that a robot with artificial intelligence in Ukraine is not a subject of procedural legal relations or a subject of other legal relations, but an "electronic person" can acquire such a legal status provided that they must comply with the general principles of artificial intelligence to fundamental human rights and freedoms, non-discrimination, quality and security, transparency, imperfection, justice, human control), as well as the procedure and methods of its activities to be determined by law. At the same time, the rules of law regarding the use of artificial intelligence must comply with the principles of legal certainty and the principles of the rule of law proposed in the Constitution of Ukraine. It established that in Ukraine, there are no direct legal or other obstacles to the introduction of certain types (forms) of artificial integral in the notarial process; in particular, a special law has not been adopted. Requires the expediency of expanding the range of subjects of notarial procedural legal relations and gives the right to perform certain notarial acts (minor complexity and general page) to an electronic notary (for example, liability for authenticity of copies (photocopies), documents and extracts from them).

Key words: notarial process, object of notarial procedural relations, electronic person (personality), artificial intelligence, forms of artificial intelligence.

